

ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਂਗਵਾਨ ਜੇ.
ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ- ਪਟੀਸ਼ਨਰ
ਬਨਾਮ
ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ- ਉੱਤਰਦਾਤਾ
2017 ਦਾ CRM-M ਨੰਬਰ 38052
ਮਾਰਚ 01, 2018

ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1973—S.482—ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860—S.307—“ਕਤਲ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼” “ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ”—ਐਫਆਈਆਰ ਅਤੇ ਕਰਾਸ ਸੰਸਕਰਣ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, 1860—ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ— ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਕਰਾਸ ਸੰਸਕਰਣ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਪਰਿਣਾਮੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ—ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ—ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ—ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਧੁੰਦਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ-ਅੱਗੋਂ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ/ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜੁਰਮ - ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ- ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹੈ

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਧੁੰਦਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ/ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਪਰਾਧ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ,

ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ, ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੜਾਅ ਉਹ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਘੱਟ ਅਤੇ ਦੂਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:-

- (i) ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਰਾਜ/ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਰਤਿਆ ਹਥਿਆਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,
- (ii) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
- (iii) ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਲਿਆਇਆ, ਅਤੇ
- (iv) ਅਪਰਾਧ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੭)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ, ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਥਿਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੮)

ਗੋਵਿੰਦਰ ਐਸ.ਸੰਧੂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ

(CRM-M-38052-2017 ਵਿੱਚ) ਅਤੇ

ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 4 ਲਈ

(CRM-M-39727-2017 ਵਿੱਚ)

ਅਭੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਏ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ

ਨਿਪੁਨ ਵਰਮਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2

(ਸੀਆਰਐਮ-ਐਮ-38052-2017 ਵਿੱਚ)

ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ

(CRM-M- 39727-2017 ਵਿੱਚ)

ਅਰਵਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਂਗਵਾਨ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਹੁਕਮ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ CRM-M-38052-2017 ਅਤੇ CRM-M-39727-2017 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ / ਜ਼ਾਬਤਾ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 307, 379-ਬੀ, 506, 323, 341-ਬੀ, 1240, 1241, 22.7.2017 ਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 151 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ 149, 1860 (ਫੋਟੋ ਲਈ 'IPC'), ਅਤੇ ਧਾਰਾ 307,506 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 34 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 ('ਐਕਟ' ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 307,506 ਦੇ ਤਹਿਤ

22.7.2017 ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀ-ਵਰਜਨ ਡਾਇਆਰ ਨੰਬਰ (0207) ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ) ਮਿਤੀ 24.7.2017 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ।

(2) ਮਿਤੀ 27.10.2017 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤਾ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(3) ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 12.12.2017, (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 13.12.2017 ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇ) ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਚੰਨੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਮ.-ਐਮ-38052-2017 ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ) ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ- ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਸੀ.ਆਰ.ਐਮ.-ਐਮ-39727 ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ) 2017 ਅਤੇ CRM-M-38052-2017) ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ) ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਤ ਵਕੀਲ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਬਰ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਕਰਣ ਅਤੇ ਕਰਾਸ-ਵਰਜਨ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਹਾਇਕ ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਰਬੋਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕੋ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੱਟਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਖਤਰਨਾਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਹੈ।

(5) ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੈਰ-ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਹ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(6) ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਿਰੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਲਈ ਆਇਆ²। ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕੰਪਾਊਂਡਿੰਗ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਇਲਾਜ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 31 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ:-

"31. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ:

(I) ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 320 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(II) ਜਦੋਂ ਧਿਰਾਂ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ: (i) ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ, ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ

ਅਦਾਲਤ। ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।

(III) ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਕਤਲ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਡਕੈਤੀ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਉਸ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(IV) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਉਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਵਲ ਚਰਿੱਤਰ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੁਲਝਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

(V) ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੂਰ ਅਤੇ ਦੁੰਦਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(VI) ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ANOTHER (Arvind Singh Sangwan)

ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਆਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 307 ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੇ ਜੇਕਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ, ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ/ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੀੜਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐੱਸ

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਅਤੇ ਧੁੰਦਲੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕਸੁਰਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(VII) ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ/ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਜੇ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਅਜੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਦਾਰਤਾ ਦਿਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹੀ ਲਗਭਗ ਮੁਕੰਮਲ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਾ ਬਹਿਸ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੈ, ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਝੌਤਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਧਾਰਾ

307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

(7) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਧੁੰਦਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ੁਲਮ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਘਿਨਾਉਣੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜ/ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਪਰਾਧ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਈਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਐਫਆਈਆਰ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਲੱਗੀ ਸੱਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਸੱਟ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਇਮ, ਵਾਪਰਨ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੜਾਅ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਅਤੇ ਦੂਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:-

- (i) ਕੀ ਅਪਰਾਧ ਰਾਜ/ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਰਤਿਆ ਹਥਿਆਰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,
- (ii) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
- (iii) ਡਾਕਟਰੀ ਰਾਏ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਲਿਆਇਆ, ਅਤੇ
- (iv) ਅਪਰਾਧ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਝਗੜੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

(8) ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕਥਿਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 307 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(9) ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਸ (ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(10) ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(11) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਧਾਰਾ 307, 379-ਬੀ, 506, 323, 341, 120-ਬੀ, 148 ਅਤੇ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 151 ਮਿਤੀ 22.7.2017 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 53036 ਦੇ ਨਾਲ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ 22.7.2017 ਮਿਤੀ 22.7.2017 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੇਐਸ ਮਹਿੰਦੀਰਤਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮਹਿਕ